

Αρχική σελίδα>Οικογενειακά και κληρονομικά θέματα>Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας Γονική μέριμνα - επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας

Ελλάδα

1 Τι σημαίνει πρακτικά η έννοια «γονική μέριμνα»; Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του έχοντος τη γονική μέριμνα;

Η γονική μέριμνα αποτελεί δικαίωμα, αλλά και καθήκον των γονέων (λειτουργικό δικαίωμα). Περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του ανήλικου τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του. Εξασφαλίζει δηλαδή την προστασία των προσωπικών και περιουσιακών συμφερόντων του ανήλικου τέκνου.

2 Γενικώς, ποιος έχει τη γονική μέριμνα ενός τέκνου;

Η γονική μέριμνα ασκείται από κοινού από τους δύο γονείς. Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου.

3 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να ασκούν τη γονική μέριμνα, μπορεί να την ασκεί κάποιος άλλος;

Στην περίπτωση κατά την οποία ο ένας γονέας αδυνατεί, για πραγματικούς (π.χ. νοσηλεία, φυλάκιση) ή νομικούς (δικαιοπρακτική ανικανότητα) λόγους, να ασκεί την γονική μέριμνα, τότε αυτός παραμένει απλός φορέας του δικαιώματος, ενώ την άσκηση την αναλαμβάνει μόνος ο άλλος γονέας.

Στην περίπτωση κατά την οποία και οι δύο γονείς αδυνατούν να ασκήσουν την γονική μέριμνα, το ανήλικο τέκνο τίθεται σε επιτροπεία, η οποία θα συνυπάρχει με τη γονική μέριμνα των γονέων, απλών φορέων πλέον της γονικής μέριμνας και όχι δικαιούχων άσκησης της.

4 Σε περίπτωση διαζυγίου ή διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, με ποιον τρόπο γίνεται η ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας;

Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή διακοπής της συμβίωσης των γονέων, και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, η άσκηση της γονικής μέριμνας ρυθμίζεται από το δικαστήριο. Η άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να ανατεθεί στον έναν από τους γονείς ή, αν αυτοί συμφωνούν ορίζοντας συγχρόνως τον τόπο διαμονής του τέκνου, στους δύο από κοινού. Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, ιδίως να κατανείμει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων ή να την αναθέσει σε τρίτον.

5 Εάν οι γονείς συνάψουν συμφωνία σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας, ποια τυπική διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου η εν λόγω συμφωνία να είναι νομικά δεσμευτική;

Εάν πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου η γονική μέριμνα ρυθμίζεται από το δικαστήριο (όπως διαζύγιο ή διακοπή της συμβίωσης) το δικαστήριο συνεκτιμά και τις ενδεχόμενες συμφωνίες των γονέων προκειμένου να ρυθμίσει την άσκηση της γονικής μέριμνας, χωρίς πάντως οι συμφωνίες αυτές να το δεσμεύουν. Οι συμφωνίες αυτές δεν είναι απαραίτητο να περιβληθούν κάποιον ιδιαίτερο τύπο, αρκεί να έρθουν νομότυπα σε γνώση του δικαστηρίου. Συνήθως τούτο γίνεται με την υποβολή ενός εγγράφου που έχουν συντάξει οι ενδιαφερόμενοι στο οποίο αποτυπώνεται η με την σχετική συμφωνία τους. Τούτο προβλέπεται ρητά από το νόμο στην περίπτωση του συναινετικού διαζυγίου των γονέων, όταν υπάρχουν ανήλικα τέκνα, οπότε πρέπει απαραίτητως να υποβληθεί στο δικαστήριο και έγγραφη συμφωνία των συζύγων που να ρυθμίζει την επιμέλεια των τέκνων και την επικοινωνία με αυτά.

Κατά τα λοιπά οι γονείς μπορούν άτυπα, χωρίς να τηρηθεί κάποιος ιδιαίτερος τύπος ή να ακολουθηθεί κάποια τυπική διαδικασία, να συμφωνήσουν τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας, καταθέτοντας λειτουργικά αυτήν, οπότε δηλαδή μέρος της γονικής μέριμνας ασκείται από τον ένα γονέα, ενώ το υπόλοιπο το ασκεί ο άλλος, π.χ. ο ένας γονέας ασκεί την επιμέλεια του προσώπου, ενώ ο άλλος διαχειρίζεται την περιουσία του ανήλικου και τον αντιπροσωπεύει.

6 Εάν οι γονείς δεν είναι σε θέση να καταλήξουν σε συμφωνία για το θέμα της γονικής μέριμνας, ποιοι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης της διαφοράς προβλέπονται, εκτός από την προσφυγή στη δικαιοσύνη;

Αν οι γονείς διαφωνούν κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, και το συμφέρον του τέκνου επιβάλλει να ληφθεί απόφαση, αποφασίζει το δικαστήριο.

Εναλλακτικός τρόπος επίλυσης της διαφοράς είναι η δικαστική μεσολάβηση.

7 Εάν οι γονείς προσφύγουν στη δικαιοσύνη, ποια ζητήματα που αφορούν το τέκνο μπορεί να ρυθμίσει ο δικαστής;

Το συγκεκριμένο ζήτημα στο οποίο διαφωνούν οι γονείς κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας και για το οποίο προσέφυγαν στο δικαστήριο είναι αυτό που μπορεί να ρυθμίσει ο δικαστής. Μπορεί να είναι οποιοδήποτε ζήτημα ανακύψει κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, στο οποίο διαφωνούν οι γονείς, εμμένοντας ο καθένας στην άποψή του, και, επομένως, το συμφέρον του παιδιού επιβάλλει την επίλυση του. Το ζήτημα αυτό μπορεί να είναι αντικειμενικά σοβαρό, όπως π.χ. επιλογή κυρίου ονόματος, διενέργεια ιατρικής επέμβασης κλπ, ή μικρής αντικειμενικά σημασίας θέμα, για το οποίο όμως οι γονείς, θεωρώντας αυτό σημαντικό, προσέφυγαν στο δικαστήριο.

8 Εάν το δικαστήριο αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου αποκλειστικά σε έναν γονέα, αυτό σημαίνει ότι ο εν λόγω γονέας μπορεί να αποφασίζει για οτιδήποτε αφορά το τέκνο χωρίς προηγούμενης να συμβουλευέται τον άλλο γονέα;

Καταρχάς ναι, εφόσον το ζήτημα αφορά την επιμέλεια του τέκνου που έχει αποκλειστικά αναταθεί στον ένα γονέα. Σε κάθε περίπτωση, οι γονείς μπορούν να μην υιοθετήσουν την δικαστική λύση που δόθηκε (αναθέτοντας την επιμέλεια αποκλειστικά στον ένα γονέα), αλλά, συμφωνώντας έστω και καθυστερημένα (αφού ήδη έχει προηγηθεί η δικαστική απόφαση), να ακολουθήσουν μία άλλη λύση, με την οποία θα αναλαμβάνει και ο άλλος γονέας ρόλο στην επιμέλεια του τέκνου, με την αυτονόητη βέβαια προϋπόθεση ότι η λύση αυτή θα είναι προς το συμφέρον του τέκνου.

9 Εάν το δικαστήριο αποφασίσει ότι οι γονείς ασκούν από κοινού την επιμέλεια του τέκνου, τι σημαίνει αυτό πρακτικά;

Σημαίνει ότι για τις αποφάσεις που σχετίζονται με την επιμέλεια του τέκνου απαιτείται η από κοινού απόφαση των γονέων.

10 Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο (ή άλλη αρχή) στο οποίο κατατίθεται η αγωγή για την άσκηση της γονικής μέριμνας; Ποιες είναι οι τυπικές διαδικασίες και ποια έγγραφα πρέπει να συνοδεύουν το αίτημα;

Αρμόδιο δικαστήριο είναι πάντοτε το Μονομελές Πρωτοδικείο. Η αγωγή πρέπει να κατατεθεί στο κατά τόπο στο αρμόδιο δικαστήριο και να επιδοθεί στον αντίδικο και, περαιτέρω, να υποβληθούν στο δικαστήριο τα έγγραφα που είναι κρίσιμα για την απόδειξη της βασιμότητας της.

11 Ποια διαδικασία ακολουθείται στην περίπτωση αυτή; Υπάρχει διαδικασία κατεπείγοντος;

Το δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο) δικάζει κατά την ειδική διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 681 Β και Γ ΚΠολΔ, η οποία καταστρώθηκε στο πρότυπο των εργατικών διαφορών, για την ταχύτερη εκδίκαση των διαφορών αυτών, με την εφαρμογή, ωστόσο, λόγω του προέχοντος προσωπικού χαρακτήρα των συγκεκριμένων διαφορών, ορισμένων ρυθμίσεων των γαμικών διαφορών και των κανόνων της εκούσιας δικαιοδοσίας περί ανακριτικής αρχής και αυτεπάγγελτης διάταξης των αποδείξεων. Εάν όμως διαφορά σχετική με την άσκηση της γονικής μέριμνας ενωθεί με οποιαδήποτε από τις γαμικές διαφορές

του άρθρου 592 §1 ΚΠολΔ (π.χ. διαζύγιο, ακύρωση γάμου) ή τις διαφορές του άρθρου 614 §1ΚΠολΔ (π.χ. προσβολή πατρότητας), το δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο) οφείλει να εφαρμόσει την διαδικασία των άρθρων 598 – 612 και 616 – 622 ΚΠολΔ. Σε περίπτωση επείγοντος προβλέπεται η διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων και στην περίπτωση κατεπείγοντος η προσωρινή διαταγή.

12 Μπορώ να τύχω νομικής συνδρομής για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας;

Ναι, υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται γενικώς για την νομική βοήθεια.

13 Είναι δυνατή η άσκηση ένδικου μέσου κατά απόφασης για τη γονική μέριμνα;

Η δικαστική απόφαση σχετικά με την γονική μέριμνα υπόκειται σε ανάκληση ή μεταρρύθμιση, αν μεταβληθούν οι συνθήκες, οι οποίες οδήγησαν στην αρχική λύση. Κατά τα λοιπά, η δικαστική απόφαση που εκδίδεται για την γονική μέριμνα υπόκειται στην άσκηση όλων των νόμιμων ενδίκων μέσων (έφεση, αναίρεση, ανακοπή ερημοδικίας, αναψηλάφηση) υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται για αυτά.

14 Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να απαιτηθεί προσφυγή σε δικαστήριο ή άλλη αρχή για την εκτέλεση απόφασης σχετικής με τη γονική μέριμνα. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις αυτές;

Αναφορικά με την εκτέλεση απόφασης σχετική με την γονική μέριμνα ακολουθείται η διάταξη του άρθρου 950 ΚΠολΔ, εφόσον όμως η σχετική απόφαση περιλαμβάνει και καταψηφιστικές διατάξεις, όταν δηλαδή με την δικαστική απόφαση δεν ρυθμίζεται απλώς η γονική μέριμνα ή η επιμέλεια του ανηλίκου τέκνου ή το δικαίωμα επικοινωνίας με αυτό, αλλά διατάσσεται παράλληλα η παράδοση ή απόδοση του τέκνου, η ανοχή του τρόπου επικοινωνίας ή η παράλειψη αντίθετων ενεργειών. Ειδικότερα, α) με την απόφαση που διατάσσεται η απόδοση ή παράδοση τέκνου καταδικάζεται ο γονέας που έχει το τέκνο να εκτελέσει αυτή την πράξη και με την ίδια απόφαση, για την περίπτωση που δεν την εκτελέσει, απαγγέλλεται αυτεπαγγέλτως χρηματική ποινή έως πενήντα χιλιάδες ευρώ υπέρ του αιτούντος την απόδοση ή παράδοση ή η καταδίκη του σε προσωπική κράτηση έως ένα έτος ή και στις δύο ποινές (έμμεση εκτέλεση) και β) αν παρεμποδίζεται το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας του γονέα με το τέκνο, η απόφαση που ρυθμίζει την επικοινωνία μπορεί να απειληθεί με χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση εκείνον που εμποδίζει την επικοινωνία (αναπληρωματική εκτέλεση).

15 Τι πρέπει να πράξω για να επιτύχω την αναγνώριση και εκτέλεση σε αυτό το κράτος μέλος απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Οι αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήρια άλλου κράτους μέλους για τη γονική μέριμνα του τέκνου αναγνωρίζονται χωρίς άλλη διατύπωση από τις ελληνικές διοικητικές αρχές, τα ελληνικά δε δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία να κρίνουν σχετικά με το κύρος ή παρεμπόδιση αίτημα αναγνώρισης της απόφασης του αλλοδαπού δικαστηρίου, δεν δύνανται όμως να ερευνούν τη δικαιοδοσία του κράτους μέλους προελεύσεως. Στα ελληνικά δικαστήρια, ως δικαστήρια του κράτους μέλους αναγνώρισης, παρέχεται η δυνατότητα να μην αναγνωρίζουν απόφαση γονικής μέριμνας: α) αν αντίκειται στην εγχώρια δημόσια τάξη, με γνώμονα το ύψιστο συμφέρον του τέκνου ή β) αν είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα, που έχει εκδοθεί από ελληνικά δικαστήρια. Επίσης, τα ελληνικά δικαστήρια, ως δικαστήρια του κράτους μέλους αναγνώρισης, έχουν την δυνατότητα χωρίς προηγούμενη έρευνα της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης και της δεσμευτικότητας (και λόγω δεδικασμένου) της απόφασής του, να ρυθμίσουν με μεταγενέστερη απόφασή τους κατά διαφορετικό τρόπο τη γονική μέριμνα του τέκνου, εφόσον κατά τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου θεμελιώνεται η δικαιοδοσία τους από τη διαμονή του τέκνου.

16 Σε ποιο δικαστήριο αυτού του κράτους μέλους πρέπει να προσφύγω κατά της αναγνώρισης απόφασης γονικής μέριμνας που εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους; Ποια διαδικασία ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση;

Υπό τις προϋποθέσεις που αμέσως ανωτέρω αναφέρθηκαν, αρμόδιο δικαστήριο είναι το μονομελές πρωτοδικείο, το οποίο δικάζει κατά την σχετική προβλεπόμενη διαδικασία των διαφορών αυτών.

17 Ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες γονικής μέριμνας όταν το παιδί ή οι γονείς δεν διαμένουν σε αυτό το κράτος μέλος ή έχουν διαφορετικές ιθαγένειες;

Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνου ρυθμίζονται κατά σειρά: 1. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής ιθαγένειάς τους 2. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους 3. από το δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου.

Τελευταία επικαιροποίηση: 12/09/2016

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.